

Thuis taaltool

DOEL: In Nederland komt meertaligheid steeds meer voor, zo ook onder kinderen met TOS. Deze kinderen kunnen zowel moeite hebben met het leren van de klanken van het Nederlands, als die van de andere taal of talen die ze verwerven. Een behandelend logopedist beheerst echter meestal niet de thuistaal van het kind. Ouders op hun beurt missen vaak de handvatten om met hun kind de klanken in de thuistaal te oefenen. Het doel van het project Thuis taaltool is om een hulpmiddel te ontwikkelen dat de klankontwikkeling van de thuistaal stimuleert.

WERKWIJZE: Er bestaat nog geen specifiek hulpmiddel voor de behandeling van meertalige kinderen met uitspraakproblemen. De projectgroep heeft daarom voor deze doelgroep een app ontwikkeld: *Thuis taaltool*. De app bevat interactieve luister- en spreekoefeningen per klank, waarbij dus ook klanken zijn meegenomen die niet in het Nederlands voorkomen. De logopedist kan bij een bepaalde klank woorden selecteren om een productie-oefening mee te doen. Oefeningen worden klaargezet voor ouders, waarna de ouders thuis met de app aan de slag kunnen.

STATUS: Er vindt nu een pilot van Thuis taaltool plaats met de talen Nederlands, Pools en Turks. Bij de app komt ook een handleiding met de werkwijze.

INDRUK: Interactieve spelletjes op een tablet werken bijna altijd goed voor de motivatie van kinderen. De app ziet er visueel aantrekkelijk uit. Door de thuistaal te stimuleren verbetert niet alleen de communicatieve redzaamheid, maar geef je ook het signaal dat de thuistaal waardevol is en betrek je ouders actiever bij de behandeling. Ik ben erg benieuwd naar de pilot-resultaten en hoop dat de app snel uitgebreid wordt met andere talen.

Website

Alles over TOS

DOEL: Het doel van dit project is een website creëren met actuele en betrouwbare informatie over TOS, voor mensen met TOS, hun naasten en professionals. De huidige informatie die op internet te vinden is, is namelijk versnipperd en is met name op professionals gericht.

WERKWIJZE: Bij mensen met TOS, hun ouders en professionals (zoals huisartsen, leerkrachten en gemeentemedewerkers) is geïnventariseerd aan welke soort informatie ze behoefte hebben. Jongeren met TOS geven bijvoorbeeld aan graag informatie te willen over mogelijke hulp in het onderwijs, en tips over zelfstandig wonen, relaties en werk. Ook willen ze graag informatie om hun naasten uitleg te geven over TOS. De website wordt nu ingericht op basis van de onderzoeksresultaten, om te voldoen aan de wensen van de gebruikers.

STATUS: De invulling van de website is nog in volle gang. Op 15 oktober gaat www.allesovertos.nl online. Daarna zal de website up-to-date worden gehouden.

INDRUK: Tijdens de parallelsessie kregen we de eerste 'sneak peek' van de website te zien. Mijn eerste indruk is dat de website overzichtelijk is, en mooi en intuïtief vormgegeven.

Communicatiepaspoort

Com-Pas

DOEL: Com-Pas is de afkorting van communicatiepaspoort. De Com-Pas is in 2013 ontwikkeld en is een hulpmiddel voor jongeren en volwassenen met TOS in moeilijke situaties. De Com-Pas is een bedrukt pasje of een app met informatie over TOS en tips voor anderen hoe daarmee om te gaan. Op het pasje staat op de ene kant beknopt welke vorm van communicatie moeizaam is voor de gebruiker (zoals: 'Ik vind veel informatie tegelijk lastig'). Op de andere kant staan tips voor de gebruiker zelf (zoals: 'Ik denk goed na') en voor de gesprekspartner (zoals: 'U kunt mij helpen door in korte zinnen te praten'). In een moeilijke situatie kan de gebruiker het pasje of de app laten zien aan de gesprekspartner. Het doel van dit project is om de Com-Pas te vernieuwen en om deze beter aan te laten sluiten bij de wensen van de gebruikers.

WERKWIJZE: Aan mensen met TOS is gevraagd wat hun wensen rondom de Com-Pas zijn. Er wordt een training ontwikkeld om gebruikers te leren hoe je de Com-Pas kunt inzetten.

STATUS: De komende periode wordt verder gewerkt aan de Com-Pas en de training. Daarna wordt geprobeerd om naamsbekendheid te maken zodat zoveel mogelijk mensen met TOS weten over het bestaan van de vernieuwde Com-Pas en hoe deze te gebruiken.

INDRUK: Een aantal jaar geleden wilde ik de Com-Pas laten zien aan een cliënt en ging ik eerst zelf op onderzoek uit. De website om het pasje te maken vond ik niet gebruiksvriendelijk. Ook was het aantal beschikbare voorbeeldzinnen beperkt en de vormgeving niet uitnodigend. De app werkte omslachtig omdat je op de website zinnen moest selecteren in plaats van dat je dit rechtstreeks in de app kon doen. Het idee van het product vind ik heel mooi dus het is goed dat de Com-Pas nieuw leven ingeblazen wordt, en vooral dat dit samen met gebruikers wordt gedaan.

verslag van

Deelkracht Kennisfestival

TOS-highlights

DOEL: Jongeren met TOS hebben over het algemeen meer moeite om zelfstandig te worden dan hun leeftijdsgenoten. Ouders van jongeren met TOS hebben vaak moeite om hun kind los te laten en vice versa. Er bestaat nog geen training voor het vergroten van zelfstandigheid specifiek voor jongeren met TOS. BreakOut is een bestaand trainingsprogramma gericht op het vergroten van zelfstandigheid voor verstandelijk beperkten. Het doel van dit project is om BreakOut aan te passen zodat het aansluit bij de problemen en behoeften van jongeren met TOS: BreakOut4TOS.

WERKWIJZE: In 2019 is een pilottraining van Breakout gegeven aan een groep (jong)volwassen met TOS. Hieruit werd geconcludeerd dat BreakOut potentieel heeft voor TOS, maar dat dit nog aanpassing vergt. Op basis van feedback van deelnemers uit de pilot worden nu thema's, werkvormen en materialen van BreakOut aangepast aan TOS. Belangrijke thema's in BreakOut4TOS zijn wonen, geld, vriendschap en liefde. In groepsbijeenkomsten worden door middel van spellen, quizen en moodboards kennis en ervaringen gedeeld tussen de jongeren. Dit maakt hen minder afhankelijk en zorgt voor meer zelfinzicht en zelfstandigheid.

STATUS: Er zal binnenkort een pilot met BreakOut4TOS worden gedraaid.

INDRUK: Zelf werk ik met peuters met TOS, waarbij de problemen waar ze tegenaan lopen nog redelijk basaal zijn. Door projecten als deze kom ik er steeds meer achter wat de gevolgen van TOS op latere leeftijd kunnen zijn. De impact op het dagelijks leven van jongeren met TOS kan groot zijn, niet alleen op het gebied van taal/communicatie, maar ook op sociaal-emotioneel en cognitief vlak. Zeer waardevol dat er steeds meer trainingen ontwikkeld worden om deze jongeren verder op weg helpen in hun leven.

DOEL: Het doel van dit project is om kinderen met een TOS die moeilijk verstaanbaar zijn beter te helpen. Kinderen met een TOS kunnen ook een spraakontwikkelingsstoornis (SOS) hebben: hardnekkige problemen met het uitspreken van klanken. Hoe kan de uitspraak van deze kinderen het beste onderzocht en behandeld worden?

WERKWIJZE: Binnen het project wordt een handreiking geschreven die logopedisten en linguïsten helpt om de juiste keuzes te maken voor diagnostiek en behandeling van kinderen met een SOS. De handreiking is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en klinische ervaring van zorgprofessionals. Ook wordt er een nieuwe benoemtaak voor uitspraak ontwikkeld. Er zijn al verschillende testen op de markt om de spraakontwikkeling te onderzoeken, maar geen van allen voldoet aan alle eisen die volgens de projectgroep van belang zijn. Zo zijn ze vaak niet geschikt voor jonge kinderen met TOS of bieden ze geen duidelijke handvatten voor de behandeling.

STATUS: Er wordt op dit moment hard gewerkt aan het ontwikkelen van de handreiking en de benoemtaak. De beoogde oplevering is eind 2022.

INDRUK: Als zorgprofessional heb ik een eerste versie van de nieuwe benoemtaak mogen uitproberen met een aantal cliënten. Ik vond deze eerste versie veelbelovend. De benoemtaak bestaat uit over het algemeen vroeg verworven woorden, zodat de kans groter is dat de kinderen de woorden spontaan kunnen benoemen. Na het afnemen van de taak heb je behalve een overzicht van het fonologisch repertoire ook een overzicht van de woord- en syllabestructuur, wat een vollediger beeld geeft voor het opstellen van je behandelplannen. De grootste meerwaarde wat mij betreft: in de taak komt elke doelklank in verschillende fonologische contexten voor. Dit geeft belangrijke extra inzichten voor je behandeling.

Samen(werken) met ouders

DOEL: Het doel van dit project is om de samenwerking te verbeteren tussen zorgprofessionals en ouders van kinderen op een TOS-peuterbehandelgroep.

WERKWIJZE: Door middel van tevredenheidsonderzoek, literatuuronderzoek en interviews met ouders en zorgprofessionals, is geïnventariseerd wat ouders en behandelaren belangrijk vinden in de samenwerking. Eén van de uitkomsten is dat ouders graag meer aandacht willen voor hoe om te gaan met een kind met TOS en de impact ervan op het gezin. Ouders voelen zich al snel zowel ambassadeur als zorgmanager van hun kind. Het zou fijn zijn als hier meer aandacht aan wordt besteed. Een ander verbeterpunt is meer aandacht voor het proces dat ouders doormaken gedurende het behandeltraject en betere begeleiding daarbij: immers, tijdens dit traject groeien de kennis en kunde van de ouders bij het ondersteunen van hun kind met TOS.

STATUS: De projectgroep werkt nu aan een informatieposter en -folder met voorbeeldvragen die ouders zouden kunnen stellen aan zorgprofessionals. Dit om de drempel te verlagen. Voor de professionals kan het een hulpmiddel zijn om dit soort vragen niet te vergeten te beantwoorden.

INDRUK: De samenwerking met ouders is in mijn ogen één van de belangrijkste factoren voor succes binnen de behandeling. Hartstikke goed dat in dit project op een gefundeerde manier bekeken wordt hoe de samenwerking met ouders sectorbreed kan worden verbeterd. Want, aldus één van de ervaringsdeskundigen uit de projectgroep: 'Een uitgeruste ouder kan beter ondersteunen dan een uitgebluste ouder'.